

Motion till riksdagen 2025/26:2475

av **Jesper Skalberg Karlsson (M)**

Försvaret av Gotland

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga nya sätt att stärka det militära och civila försvaret på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vårt närområde är i dag mer osäkert än på många decennier. Det ryska anfallskriget mot Ukraina är nu inne på sitt fjärde år och fortsätter att skörda liv, förstöra städer och underminera den europeiska säkerhetsordningen. Händelserna i vår omvärld visar att hotet inte är abstrakt eller avlägset – utan påtagligt och närvarande.

Under det senaste året har vi sett flera ryska kränkningar av luftrum och territorialvatten i vårt närområde, bland annat mot våra grannländer i Östersjöregionen. Dessa provokationer är en del av ett mönster där Ryssland systematiskt försöker utmana både internationell rätt och våra gemensamma säkerhetsstrukturer.

Rysslands olagliga annektering av Krim 2014 ligger i dag mer än ett decennium tillbaka, men är fortsatt en ständig påminnelse om att angripare vill rita om gränser med våld. Det pågående fullskaliga kriget mot Ukraina och de senaste årens aggressiva agerande mot våra demokratiska grannländer visar att Sverige inte kan ta sin säkerhet för given.

Sverige är sedan den 7 mars 2024 medlem i försvarsalliansen Nato. Genom medlemskapet bygger vi säkerhet tillsammans med våra nordiska grannar och andra demokratier på en nivå som tidigare inte varit möjlig. Att gå in i alliansen var ett rationellt och nödvändigt steg för att stärka vårt skydd mot de hot som Sverige och Europa nu står inför.

Att gå med i Nato innebar ett tydligt avsteg från den allianslösa hållning Sverige haft under lång tid. Men det var också en nödvändig anpassning till den nya tidens utmaningar, som inte kan mötas med samma verktyg och organisation som under det kalla kriget. En central del av vårt försvar är i dag förmågan att både ge och ta emot civilt och militärt stöd vid angrepp och kriser. Att vår militära utrustning och

infrastruktur redan i hög grad är kompatibel med Natostandard och våra demokratiska grannländers system är därför av mycket stor betydelse.

Ett av flera skäl till samarbete med våra nordiska grannar och Nato är vårt gemensamma intresse för Östersjöområdet. Östersjön är ett nav för svensk och internationell handel och har genom historien ofta varit skådeplats för konflikter. Från Hansans tid, via den ryska ockupationen av Gotland 1808, till andra världskrigets ubåtskrig, har Östersjön spelat en central roll. Den moderna tidens undervattensinfrastruktur, såsom gasledningarna Nord Stream – nu förvisso ur funktion – har gjort situationen än mer komplex.

Mitt i detta strategiskt viktiga hav ligger Gotland. På grund av sitt läge har ön länge haft militär närvaro. Gotlands garnison var verksam från 1897 fram till 2006, men lades ner efter riksdagsbeslut 2004 i linje med Försvarsbeslut 2000 – ett beslut som byggde på den tidens föreställning om att en långvarig fred nu var säkrad.

Under garnisonens aktiva tid fanns på ön artilleri, infanteri, pansar, luftvärn och kustartilleri. Sedan 2016 har Försvarmakten åter permanent närvaro på Gotland. Stridsgrupp Gotland etablerades 2017 och övergick året därpå i det nyetablerade Gotlands regemente, som består av 181:a pansarbataljonen, Militärregion Gotland och Gotlandsgruppen.

Tofta skjutfält, som togs i bruk första gången 1808, används återigen i stor omfattning. Återetableringen har dock varit kostsam. De samlade investeringskostnaderna för återetableringen av regementet är idag cirka 4 miljarder – samtidigt som det tidigare kasernområdet i samband med nedläggningen såldes för cirka 40 miljoner kronor. Den jämförelsen understryker vikten av att värna långsiktighet i försvarspolitiken, eftersom skattebetalarnas pengar ska hanteras varsamt.

Planerna framåt handlar om fortsatt utbyggnad och kapacitetshöjning. Regeringen har i december 2024 beslutat om en infrastruktursatsning där totalt 726 miljoner kronor tillförs Gotland för förstärkt försvarsinfrastruktur. Medlen är öronmärkta för bland annat förråd och skärmtak och omfattar strategiskt viktiga anläggningar på Tofta skjutfält. Investeringen ska ske över de kommande sex åren och är ett tydligt kvitto på att regeringen ser Gotlands roll som nyckel i det nationella försvaret.

Den återupptagna militära närvaron på Gotland är välkommen och innebär att ön inte kan annekteras utan att Försvarmakten snabbt möter ett angrepp. Händelser som den illegala annekteringen av Krim framstår därför som osannolika i dagens läge. Men det är också viktigt att betona att den militära styrkan på ön ännu inte är överväldigande. På sikt bör pansarbataljonen växa till en fullvärdig mekaniserad bataljon och kontinuerligt kompletteras med ytterligare lämpliga militära förmågor, samtidigt som det civila försvaret stärks.

I det sammanhanget är regeringens beslut i juni 2025 om att anskaffa det nya luftvärnssystemet IRIS-T SLM, till ett värde av omkring 9 miljarder kronor, av stor betydelse. Systemet kan skydda mot hot som drönare, helikoptrar, stridsflyg och kryssningsrobotar och kommer att utgöra ett viktigt tillskott för Gotlands försvarsförmåga. Med leveranser som inleds 2028 är det avgörande att denna satsning samordnas med investeringar i infrastruktur och logistik, så att systemet snabbt kan tas i bruk och bli fullt operativt.

En mekaniserad bataljon med förstärkningar som luftvärn och artilleri är en realistisk ambition. Men för att Gotland ska kunna husera över 1 000 soldater och erbjuda nödvändig infrastruktur – boenden, vägar, verkstäder, kontor, övningsfält, fiberoptik och försörjningssystem – krävs investeringar i materiel och anläggningar som sällan är

politiskt uppmärksammade. Att dra bredbandskabel eller vattenledningar till ett skjutfält är inte lika medialt intressant som att presentera nya vapensystem, men minst lika avgörande.

Den permanenta närvaron på Gotland kräver långsiktig planering och robust infrastruktur. Vi kan i dag inte veta hur stora behov av energi och vatten som verksamheten på Tofta skjutfält kommer att ha 2040 eller 2050. Men att investera ordentligt från början är mer kostnadseffektivt än att behöva bygga om och bygga till i efterhand.

Här möter det militära försvaret det civila. Gotland är både mittpunkt i Östersjön och en ö med begränsade förbindelser till fastlandet. Ön har endast en flygplats, en större hamn och två elkablar som förbinder den med Sverige.

För att öka Gotlands förmåga att ta emot stöd vid kris behövs därför större redundans i transport- och energisystemen. En reservhamn som kan komplettera Visby hamn har länge varit angelägen, och beslutet 2024 från den moderatledda regeringen att bygga en sådan är därför mycket välkommet. För att den utpekade hamnen i Kappelshamn ska kunna fylla denna funktion bör den utvecklas i enlighet med Natostandarden för SPOD, vilket är en rimlig ambitionsnivå.

För att också Visby flygplats ska kunna bidra i händelse av kris eller krig behöver man ha möjlighet att ta emot större transportflyg, såsom Boeing C-17 Globemaster III. Då krävs en breddning av landningsbanan från storlek C till storlek E. Här finns i dagsläget inga planer, men behovet är uppenbart. Vid ett väpnat angrepp skulle stora mängder materiel behöva transporteras till ön, och här kan skillnaden mellan C-17 Globemaster III (75 ton lastkapacitet) och Hercules TP 84 (20 ton) vara helt avgörande.

Samtidigt finns långt framskridna planer för att stärka Gotlands elförsörjning och därigenom höja öns beredskap. Svenska kraftnät har, efter regeringens beslut 2023 om att utvidga stamnätet till Gotland, upphandlat en ny cirka 118 kilometer lång förbindelse mellan Oskarshamn och Gotland. Förbindelsen består av två 220 kV-kabelförband. Investeringen uppgår till omkring 5,2 miljarder kronor, exklusive rörliga kostnader, och de nya kablarna ansluts till stamnätsstationer både på fastlandet och på Gotland. Den nya förbindelsen planeras tas i drift 2030 och är avgörande för att möta det växande elbehovet på Gotland, i takt med elektrifiering och utbyggnad av förnybar energi.

Sveriges operativa förmåga stärks genom internationellt samarbete. Som Nato-medlemmar bygger vi vår säkerhet tillsammans med andra demokratier. Men för att kunna ta emot större förband och öva på ett effektivt sätt krävs också att infrastrukturen på Gotland motsvarar dessa behov.

Sammanfattningsvis bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka både det militära och civila försvaret på Gotland. För hela Sverige är det av avgörande betydelse att vi har en robust förmåga att skydda landets tre mest strategiska punkter vid angrepp och kriser. Stockholm behöver försvaras, då staden är vårt politiska och administrativa centrum, hem för den centrala statsledningen och landets största befolkningskoncentration. Göteborg ska värnas eftersom stadens hamn är Skandinavien största och en nyckel för försörjningen av både Sverige och våra nordiska grannar. Gotland är avgörande att hålla under svensk kontroll eftersom ön är själva låset i Östersjön och utgör det naturliga första målet för en angripare som vill dominera i regionen. Detta bör ges regeringen till känna.

Jesper Skalberg Karlsson (M)